

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

ACİL SAĞLIK HİZMETLERİ

**HASTA TAŞIMA TEKNİKLERİ
725TTT032**

Ankara, 2011

-
- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
 - Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
 - **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. ACİL TAŞIMA TEKNİKLERİ	3
1.1. Tek Kişi ile Taşıma.....	8
1.1.1. Omuzdan Destek Verme	8
1.1.2. Sürükleyerek Taşıma	9
1.1.3. Kucakta Taşıma.....	10
1.1.4. Sırtta Taşıma.....	11
1.1.5. İtfaiyeci Yöntemi ile Omuzda Taşıma	11
1.1.6. Yüzüstü Yatan Hastayı Sırtüstü Çevirme.....	12
1.2. İki Kişi ile Taşıma	12
1.2.1. Altın Beşik.....	12
1.2.2. Teskereci Yöntemi	14
UYGULAMA FAALİYETİ	15
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	17
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	18
2. SEDYELER	18
2.1. Ana Sedye	18
2.2. Kombinasyon (Sandalye) Sedyesi.....	22
2.3. Faraş (Scoop, Kepçe, Kaşık, Kürek) Sedyesi.....	23
2.4. Vakum Sedyesi.....	25
2.5. Neil Robertson Sedyesi	27
2.6. Basket (Sepet, Kayık) Sedyesi	27
2.7. Kızak Sedyesi	28
2.8. Sedyesi Oluşturma.....	28
UYGULAMA FAALİYETİ	30
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	32
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	33
3. SEDYE İLE HASTA TAŞIMA	33
3.1. Sedyesi Üzerine Hasta Yerleştirme Teknikleri	34
3.1.1. Karşılıklı Durup Kaldırma Tekniği	34
3.1.2. Kaşık Tekniği	35
3.1.3. Köprü Tekniği	35
3.1.4. Kütük Yuvarlama (Çevirme) Tekniği	36
3.2. Hasta Paketleme.....	37
3.3. İki Kişi ile Sedyesi Taşıma.....	37
3.4. Dört Kişi ile Sedyesi Taşıma.....	38
3.5. Merdivende Hasta Taşıma	38
UYGULAMA FAALİYETİ	40
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	42
ÖĞRENME FAALİYETİ-4	43
4. ÖZEL DURUMLARDA TAŞIMA	43
4.1. Bulaşıcı Hastalığı Olan Hastanın Taşınması	44

4.2. Saldırgan Hastanın Taşınması	44
4.3. Özürlü Hastanın Taşınması.....	45
4.4. Çocuk Hastanın Taşınması	45
4.5. Gebe Hastanın Taşınması	46
4.6. Yaşlı Hastanın Taşınması	47
UYGULAMA FAALİYETİ	48
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	50
MODÜL DEĞERLENDİRME	51
CEVAP ANAHTARLARI.....	55
KAYNAKÇA.....	56

AÇIKLAMALAR

KOD	725TTT032
ALAN	Acil Sağlık Hizmetleri
DAL/MESLEK	Acil Tıp Teknisyenliği
MODÜLÜN ADI	Hasta Taşıma Teknikleri
MODÜLÜN TANIMI	Acil taşıma, sedye ile taşıma ve özel durumu olan hastaları taşıma teknikleri ile ilgili bilgi ve becerileri içeren öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/24
ÖNKOŞUL	
YETERLİK	Hasta veya yaralıları taşımak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Hasta taşıma tekniklerine göre hasta veya yaralıyı güvenli bir şekilde taşıyabileceksiniz. Amaçlar <ol style="list-style-type: none">1. Acil taşıma teknikleri ile hasta taşıyabileceksiniz.2. Sedye çeşitlerini kullanabileceksiniz.3. Sedye ile hasta taşıyabileceksiniz.4. Özel durumu olan hastaları taşıyabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Donanım: Ana sedye, vakum sedye, kombinasyon sedye, faraş sedye, Neil Robertson sedye, basket sedye, kızak sedye, sandalye, battaniye/branda, iki adet kiriş, bilgisayar, projeksiyon, DVD. Ortam: Teknik laboratuvar, beceri eğitim sahası.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan her faaliyetten sonra verilen ölçme araçları ile kazandığınız bilgileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modülün sonunda ölçme aracı (test, çoktan seçmeli, doğru-yanlış vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Hastane öncesi acil bakımda, öncelikle hastanın birinci ve ikinci değerlendirmesi yapılır. Hastanın acil bakımı uygulanıp stabilizasyonu sağlandıktan sonra nakil gerçekleştirilir. Bu sıralamayı, hasta veya sağlık personelinin yaşamının tehlikede olması değiştirir.

Her ne durumda olursa olsun hastanın nasıl taşınacağına karar vermek, ekipmanı etkin kullanmak, vücut mekaniklerine uygun hareket etmek gerekir. Kendimize / yaralıya zarar vermeden kaldırma ve taşıma tekniği uygulanır.

Hasta Taşıma Teknikleri Modülünü çalıştığınızda, acil durumlarda taşıma, sedyeleri özelliklerine uygun kullanma, sedye ile taşıma ve özel durumu olan hastaları taşıma ile ilgili bilgi ve beceriye sahip olacaksınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Acil taşıma teknikleri ile hasta taşıyabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Ağırlık kaldırma prensipleri ile ilgili sunu hazırlayıp sınıf ortamında paylaşınız.

1. ACİL TAŞIMA TEKNİKLERİ

Taşıma (nakil, transport), bir yerden başka bir yere götürme anlamındadır. Hastanın kaldırılması ve taşınması, acil tıbbi yardım uygulamalarının bir parçasıdır. Özellikle omurga travmalı bir hastanın, uygun şekilde yerinden kaldırılması ve taşınması çok önemlidir.

Hasta veya yaralı taşımada amaç; hastanın güvenli bir şekilde bulunduğu ortandan alınıp en uygun şekilde naklinin sağlanmasıdır. Ayrıca vücut mekaniklerine uygun kaldırma ve taşıma tekniklerini uygulayarak kendi vücudumuzu korumak, zarar vermeden güvenli ve hızlı hasta naklini sağlamak gerekir.

➤ Hasta veya yaralı taşıma şekilleri

- **Olay yerinde taşıma;** hastanın, bulunduğu yerden kaldırılması ve ambulansa kadar taşınmasıdır.
- **Primer taşıma;** ambulansa alınan hastanın, olay yerinden sağlık kuruluşuna taşınmasıdır.
- **Sekonder taşıma;** sağlık kuruluşları arasında yapılan taşımadır. Hastanın, diğer bir hastaneye sevk edilmesidir.

➤ Hasta veya yaralı taşıma ilkeleri

Her durumda hastanın kaldırılması ve taşınması, ayrı bir yöntem gerektirir. Bu yöntem; tehlike ya da tehlikeli maddenin varlığına, personelin yeteneğine, arazinin durumuna ve en önemlisi hastanın durumuna göre belirlenir. Normal şartlarda hasta, stabilizasyonu sağlandıktan sonra taşınır. Ancak her zaman şartlar normal olmayabilir. Özellikle afet, kaza gibi beklenmedik ve ani gelişen durumlarda olay yerinde daha fazla durmak hasta ve personel için tehlike oluşturacaksa hastayı hemen ortandan uzaklaştırmak ve güvenli bir yere götürmek gerekir.

Hasta veya yaralı; evin içi, kaldırım, sokak, yol vb. kolay ulaşılan bir yerde olabileceği gibi; apartman çatısı, kuyu, araç içi, dağlık arazi, uçurum vb. zor ulaşılan bir yerde de olabilir. Hastayı uzaklaştırmak ivedilik, özel malzeme ve teknik gerektirir.

Hasta veya yaralı taşıma ilkeleri şunlardır.

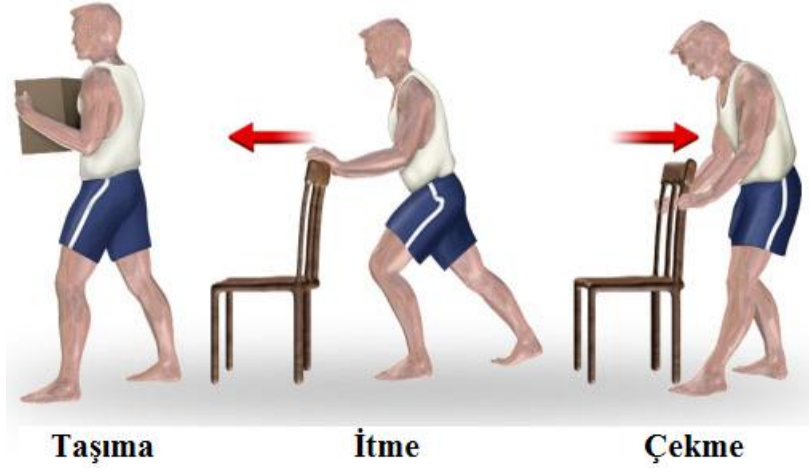
- Hastayı taşımaya karar vermeden önce çevrede yangın, patlama gibi tehlikeli bir durum olup olmadığı ve olay yerinin durumu değerlendirilir.
- Hastanın; yaralanma durumu, bilinç durumu, vücudunun hangi bölgesinde yaralanma olduğu değerlendirilir.
- Taşıma işleminden önce acil tıbbi yardım, hastayı stabilize etme, hastaya verilecek pozisyon ve taşıma yöntemi planlanır.
- Hastayı taşımak için en uygun yöntem tespit edilmelidir. Taşıma yöntemini genellikle hastanın klinik durumu, merkeze uzaklığı, coğrafya ve eldeki imkânlar belirler.
- Taşıma; düzenli ve telaşsız yapılır.
- Taşıma işlemi sırasında hasta, mümkün olduğunca az hareket ettirilir.
- Acil yardım personeli, kendi güç sınırlarını bilmelidir. Hasta taşıma işlemi, taşıyan kişinin vücudunu doğru kullanması ile ilgilidir.
- Taşıma işleminde en az iki taşıyıcı bulunmalı, gerekirse çevredeki kişilerden yardım istenmelidir. Bu kişilere basit ama ayrıntılı şekilde, hasta taşınmadan önce görevleri anlatılır.
- Taşıma sırasında, kaldırma, indirme, çekme, hasta ve malzemeye destek olma işleri gerekebilir. Bu işlerden herhangi biri aksarsa hastaya ve taşıyıcılara rahatsızlık verilmesi ve ek yaralanmalara yol açılması söz konusu olabilir.

➤ **Ağırlık kaldırma ilkeleri**

Hastanın uygun şekilde kaldırılması ve taşınması, sadece hasta yararına yapılması gereken bir uygulama değildir. Sağlık personeli, kendisi için de uygun kaldırma ve taşıma tekniklerini bilmeli ve uygulamalıdır. Aksi halde kendi sağlığı zarar görebilir. Unutulmamalıdır ki, hasta taşınmanın bir amacı da uygun kaldırma ve taşıma tekniklerini uygulayarak hem hastayı hem de kendimizi korumaktır.

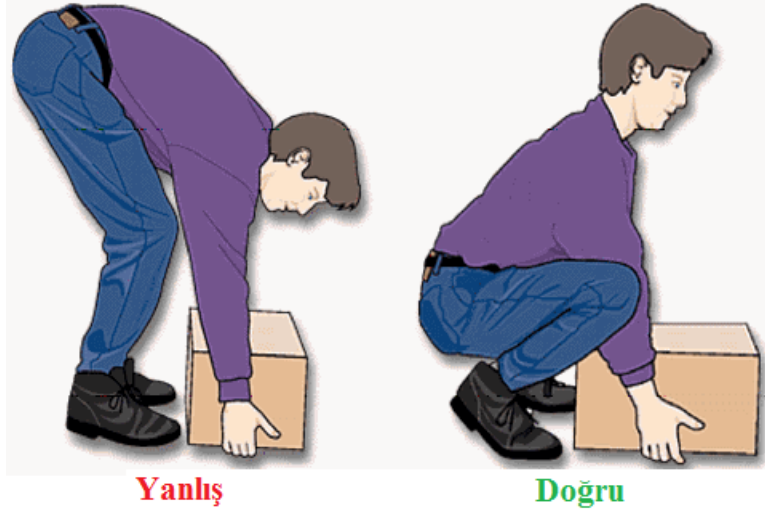
Ağırlık kaldırma ilkeleri şunlardır.

- Taşıma sırasında taşıyıcı, kendi sağlığını riske atmamalıdır.
- Rahatça taşınabilecek yükler kaldırılır. Kişilerin yaş, cins, kas ve fizik kapasitesine uygun yük verilir.
- Malzeme kullanılmadan yapılan taşımada, öncelikle sürüklenme teknikleri (itme, çekme, yuvarlama) uygulanır.

Resim 1.1: Doğru taşıma, itme ve çekme

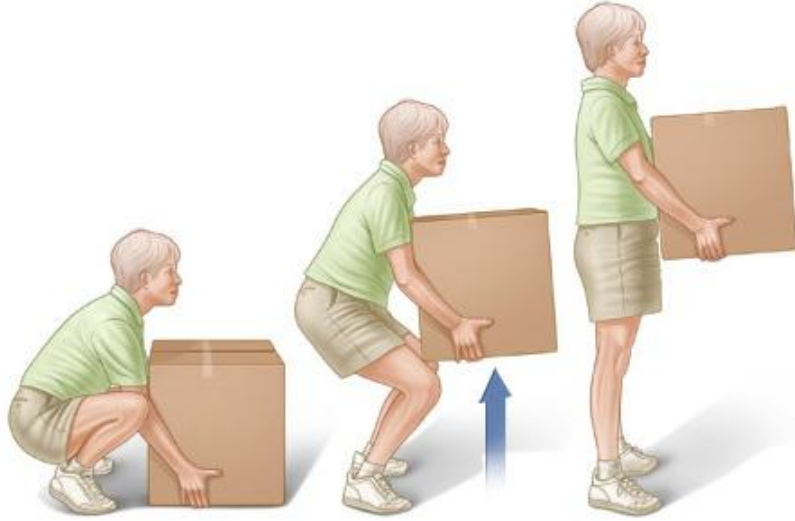
- Hastaya yakın mesafede çalışılır. Kol ve bacaklar, gövdeye yakın olacak şekilde çalışılır. Böylece ağırlık merkezi dengelenmiş olur.
- Her iki ayak, zemine düz yerleştirilir.
- Yerden destek alacak şekilde ayaklardan biri, diğerinden biraz öne yerleştirilir.
- Ayak hizasında çalışılması gerekiyorsa ya da ağırlık kaldırmak için sırt, düz ve gergin olacak şekilde; kalça ve dizleri bükerek eğilmelidir, belden eğilmek kesinlikle yanlıştır.

Resim 1.2: Vücut mekaniğine uygun eğilme yanlış ve doğru örneği

- Baş, daima dik tutulur, yumuşak ve koordineli hareketler yapılır.
- En uzun ve en güçlü kas grupları kullanılır. (En tehlikeli kas kasılması, kasın orta hızda ve yumuşak kasılmasıyla oluşur.)
- Hastanın ağırlığı, her iki ayağa eşit olarak dağıtılır.

- Ayağa kalkarken ağırlık, kalça kaslarına verilir, baldır ve kalça kaslarının temel kaldırma gücünü sağlayabilmesi için dizler uygun biçimde doğrultulur.

Resim 1.3: Uygun ağırlık kaldırma

- Hastayı kaldırırken karın ve kalça kasları kasılır, kalçalar gövdeye yakın tutulur. Böylece omuzlar, omurga ve pelvisle aynı hizada bulunur ve sırt için destek sağlanır.
- Yavaş, koordine hareketlerle ve düzgün adımlarla yürünür. Adımlar omuzdan daha geniş olmamalıdır.
- Mümkün olduğunca geriye doğru gitme yerine ileriye doğru yürünür.
- Omuzlar ve pelvis aynı hizada olur.
- Yön değiştirirken ani dönme ve bükülmelerden kaçınılır. Omuzlarla dönme veya yana eğilme hareketleri yapılmaz. Ani hareketler kaslara aşırı yük bindirir ve yaralanmalara yol açabilir.

**CİSME
MÜMKÜN
OLDUĞUNCA
YAKLAŞIN**

**AYAKLARINIZI YERE TAM BASIN
OMUZZARINIZLA AYNI HİZADA
OLACAK ŞEKİLDE AÇIN**

**DİZLERİNİZİ
BÜKÜN**

**ÜST BACAĞINIZDAKİ EN GÜÇLÜ
KASLARI KULLARAK ÇÖMELİN**

**KARIN
KASLARINIZI
KASIN**

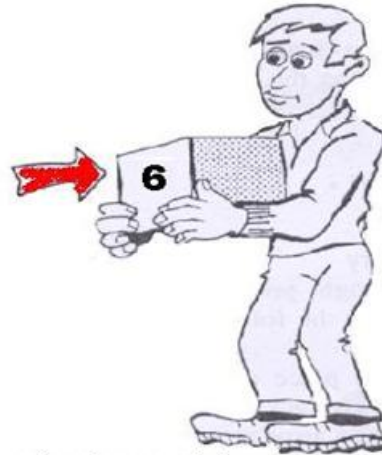
KALÇA KASLARINIZI KASIN

SIRTINIZI DÜZ TUTUN

**ÜST BACAĞLARINIZDAN
GÜÇ ALARAK KALKIN**

CİSMİ KENDİNİZE YAKIN TUTUN

Resim 1.4: Ağırlık kaldırma ilkeleri

Genel bir kural olarak hasta veya yaralının yerinin ve pozisyonunun değiştirilmemesi gerekir. Ancak olağanüstü bir tehlike söz konusu olduğunda, her türlü riske rağmen hastanın acil olarak taşınması gerekebilir. Acil taşıma teknikleri (süratli taşıma teknikleri, kısa mesafede taşıma teknikleri), olay yerinde zorunlu hallerde, aynı zamanda kısa mesafede taşımayı gerektiren durumlardır. Acil taşıma teknikleri, aşağıda belirtilen durumlarda uygulanabilir:

- Olay yeri, acil tıbbi yardım uygulamalarının yapılmasına uygun değilse. (kuyuya düşme, enkaz altında kalma vb.)
- Çevrede yangın, patlama, göçük gibi tehlikeli bir durumun gelişme riski varsa. (patlama tehlikesi olan bir araçtan yaralının çıkarılması vb.)

1.1. Tek Kişi ile Taşıma

Genellikle çevreden yardım alacak kişilerin olmadığı durumlarda tercih edilir. Bilinci açık olan hastaya, mümkünse taşıma işleminden önce nasıl durması ve taşıyıcıyı nasıl tutması gerektiği anlatılmalıdır.

1.1.1. Omuzdan Destek Verme

Hafif yaralı ve yürüyebilecek durumda olan hastaya omuzdan destek vererek yürütmesine yardımcı olunur. Hasta, vücut ağırlığının çoğunu kendisi yüklenir, sadece gerektiği zaman hastanın ağırlığının bir kısmı desteklenir.

- Hastanın, yaralı olan tarafına değil, sağlam tarafına geçilir.
- Hastanın kolu, omuza alınarak eli tutulur.
- Diğer el ile hastanın belinden desteklenir.
- Hasta ile aynı hizada ve koordineli olarak yürünür.

Destek veren kişi, hastanın dengesini kaybedip ani ağırlık kaymasına karşı dikkatli olmalıdır. İki kişi ile de omuzdan destek verilebilir.

Resim 1.5: Omuzdan destek verme

1.1.2. Sürükleyerek Taşıma

Sürükleyerek taşıma, hastanın genellikle enkaz altından, tünel gibi dar alanlardan çıkarılmasında tercih edilir. Ayrıca hasta, bir ya da iki kişiyle taşınacaksa öncelikle sürüklenme yöntemleri denenmelidir. Hastanın sürüklenerek taşınabilmesi için zeminin düz olması gerekir.

➤ Koltuk altından ya da ayak bileklerinden tutarak sürükleme

- Hastanın elleri, önde birleştirilir ya da kemer, pantolon vb. içine yerleştirilir.
- Hastanın baş ya da ayak tarafına geçilir.
- Hastanın başı, dirsekler ile desteklenerek koltuk altından ya da ayak bileklerinden tutulup baş, boyun ve gövde eksenini bozulmadan geriye doğru sürüklenir.

Hasta, giysisinden tutulup sürüklenebilir. Ayrıca hastayı sürüklerken sürtünmeyi azaltmak için hasta, battaniye üzerine yatırılıp sürükleyerek taşınabilir. Battaniye bütünüyle hastanın vücuduna sarılabilir. Böylece hastanın baş, boyun ve ekstremiteleri için hem destek hem de koruma sağlar.

Resim 1.6: Koltuk altından tutarak ve battaniye ile sürükleme

➤ İtfaiyeci yöntemi ile sürükleme

İtfaiyeci yöntemi ile sürükleme, hastanın dar ve geçiş güçlüğü olan yerler ile gaz ve duman dolu ortamlardan çıkarılmasında kullanılır. Boyuna askı yaparak taşıma da denir.

- Hasta, sırtüstü pozisyona getirilir.
- Her iki diz, hastanın yan taraflarında yere temas edecek şekilde durulur.
- Hastanın bilinci kapalı ise el bilekleri çevreden temin edilen kravat, eşarp gibi malzeme ile birleştirilerek bağlanır.
- Bağlanan bilekler, boyundan geçirilerek hastanın tutunması sağlanır.
- Diz ve eller üzerinde hasta, ileriye doğru sürüklenir. Taşıyan kişi omurgasını gergin ve düz tutar.

Resim 1.7: İtfaiyeci yöntemi ile sürüklenme

1.1.3. Kucakta Taşıma

Çocuk ve hafif kilolu yetişkinler, kucakta taşınabilir.

- Hastanın yanına yaklaşarak bir diz yerde olacak şekilde durulur.
- Hastanın dizleri altından ve sırtından tutulur. Mümkünse hastaya, kollarını taşıyıcının boynuna dolması söylenir. Bu hastanın kendini güvende hissetmesini sağlar.
- Ağırılık kalça ve dizlere verilerek ayağa kalkılır.

Hastanın önde merkezlenen ağırlığının, taşıyıcının kollarında olması nedeniyle taşıyıcı, hastayla birlikte hareket ederken dengesini korumaya dikkat etmelidir.

Resim 1.8: Kucakta taşıma

1.1.4. Sırtta Taşıma

Bilinci açık ve yürüyemeyecek durumda olan hasta, sırtta taşınabilir. Hastanın ağırlığının büyük bir kısmı omurgası boyunca taşıyıcının bacaklarına yüklenir.

- Taşıyıcı, sırtını hastaya dönük olarak çömelir.
- Hasta, kollarını taşıyıcının boynundan dolayıp ellerini önde birleştirir.
- Sırt dik tutulup ağırlık kalça ve dizlere verilerek ayağa kalkılır.

Resim 1.9: Sırtta taşıma

1.1.5. İtfaiyeci Yöntemi ile Omuzda Taşıma

Bilinci kapalı ya da yürüyemeyecek durumda olan hasta, omuzda taşınır. Denge ve ağırlık transferi, en iyi şekilde hastanın belinden yukarısı taşıyıcının omzundan aşırılarak sağlanabilir.

- Hasta, oturur ya da yatar pozisyonda olabilir.
- Dizler bükülerek hastanın önünde hafif eğik pozisyonda durulur.
- Kol, hastanın iki bacağı arasından geçirilip dizinden kavranır. Diğer el ile hastanın kolu tutulur.
- İyice çömelerek hastanın gövdesi omuza yerleştirilir.
- Ağırlık, kalça ve dizlere verilerek ayağa kalkılır.

Taşıyıcı, boşta kalan el ile çevresindeki merdiven korkuluğu gibi yerden destek alabilir. Taşıma sırasında hızlı ve güvenli hareket edilmeli, ani ağırlık kaymasına bağlı denge kaybına karşı uyanık olunmalıdır.

Resim 1.10: İtfaiyeci yöntemi ile omuzda taşıma

1.1.6. Yüzüstü Yatan Hastayı Sırtüstü Çevirme

Yüzüstü yatan hastayı, tehlikeli ortamda, yeterli sağlık personelinin olmadığı vb. durumda değerlendirmek, yaşam desteği uygulamak ve taşımak için omurga tahtası kullanılmadan sırtüstü çevirmek gerekir.

- Hastanın yan tarafına diz çökülerek durulur.
- Bir el ile hastanın başı, boynunu destekleyerek tutulur.
- Diğer el, yer ile hastanın göğüs hizasına yerleştirilir. Bu el, hastayı çevirirken kaldıraç gibi işlev görecektir.
- Baş, boyun ve gövde eksenini bozulmadan bir hamlede hasta sırt üstü çevrilir.

1.2. İki Kişi ile Taşıma

Gerekli olan durumlarda çevredeki kişilerden yardım istenmelidir. Yardım istenecek kişiye, taşıma işleminden önce ayrıntılı olarak nasıl durması, hastayı nasıl tutması ve neler yapması gerektiği açıklanmalıdır.

1.2.1. Altın Beşik

Hastanın bilinci yerinde, ciddi bir yaralanması yoksa ve taşıyıcıya yardım edebiliyorsa altın beşik tekniği ile taşınır. Altın beşik ile taşıma işlemi iki, üç veya dört elle yapılarak uygulanır.

- **İki elle altın beşik**
 - İki kişi, karşılıklı durup bir el ile karşısındaki kişinin el bileğinden tutar.
 - Hasta, kenetlenmiş ellerin üzerine oturup taşıyıcıların omuzlarından tutunur.
 - Taşıyıcılar, diğer kollarını hastanın sırtında çaprazlayarak destek olur.

Resim 1.11: İki elle altın beşik yöntemi

➤ **Üç elle altın beşik**

- İki kişi, karşılıklı durup üç el ile el bileklerinden tutar.
- Hasta, kenetlenmiş üç elin üzerine oturup taşıyıcıların omuzlarından tutunur.
- Boşta kalan el ile taşıyıcı, hastanın sırtına destek olur.

Resim 1.12: Üç elle altın beşik yönteminde ellerin kenetlenmesi

➤ **Dört elle altın beşik**

- İki kişi, karşılıklı durup önce sağ eli ile sol el bileğini; sonra sol eli ile diğer kişinin sağ el bileğini tutar.
- Hasta, kenetlenmiş dört elin üzerine oturup taşıyıcıların omuzlarından tutunur.

Resim 1.13: Dört elle altın beşik yöntemi

1.2.2. Teskereci Yöntemi

Hasta, teskereci yöntemi ile kol ve bacaklarından tutularak taşınır. Göğüs kafesine yapılan baskı nedeniyle hasta, bu pozisyonda rahatsızlık hissedebilir. Hasta, sandalyede otururken de teskereci yöntemi ile taşınabilir.

- Hastanın elleri, önde birleştirilir.
- Bir kişi, hastanın baş tarafında durup koltuk altlarından ellerini geçirip önde birleştirir.
- İkinci kişi, sırtı hastaya dönük olacak şekilde hastanın bacakları arasına çömelip dizleri altından tutar.
- Hasta, komutla aynı anda yerden kaldırılır.

Resim 1.14: Teskereci yöntemi

Unutulmamalıdır ki, bu taşıma yöntemleri sadece acil durumlarda kullanılabilir, zordur ve yardım gelmesini bekleyebilecek zaman varsa beklenmelidir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Acil taşıma teknikleri ile hasta taşıyınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Güvenlik önlemlerini alınız.	➤ Vaka senaryosu hazırlayınız. ➤ Kendi can güvenliğinizi ve olay yeri güvenliğini sağlayınız.
➤ Hastanın bilincini ve ABC'sini değerlendiriniz.	➤ AVPU skalasına göre değerlendiriniz.
Omuzdan destek verme	
➤ Hastanın, sağlam tarafına geçiniz.	
➤ Hastanın kolunu omzunuza alınız.	➤ Hastanın elini tutunuz.
➤ Hastayı belinden destekleyiniz.	
➤ Hasta ile aynı hizada yürüyünüz.	➤ Koordineli yürüyünüz.
Koltuk altından ya da ayak bileklerinden tutarak sürükleme	
➤ Hastanın ellerini önde birleştiriniz.	➤ Elleri, kemer ya da pantolon içine yerleştiriniz.
➤ Hastanın baş ya da ayak tarafına geçiniz.	
➤ Hastanın koltuk altından ya da ayak bileklerinden tutup geriye doğru sürükleyiniz.	➤ Baş, boyun ve gövde eksenini bozmadan sürükleyiniz.
İtfaiyeci yöntemi ile sürükleme	
➤ Hastayı, sırtüstü yatırınız.	
➤ Her iki diz, hastanın yan taraflarında yere temas edecek şekilde durunuz.	
➤ Hastanın el bileklerini birleştiriniz.	➤ Çevreden temin edilen kravat, eşarp gibi malzeme ile bağlayınız.
➤ Bağlanan bilekleri, boynunuzdan geçirin.	➤ Hastanın tutunmasını sağlayınız.
➤ Diz ve elleriniz üzerinde hastayı, ileriye doğru sürükleyiniz.	➤ Omurganızı gergin ve düz tutunuz.
Kucakta taşıma	
➤ Hastanın yanına yaklaşarak bir diziniz yerde olacak şekilde durunuz.	
➤ Hastanın dizleri altından ve sırtından tutunuz.	➤ Hastaya, kollarını boynunuza dolmasını söyleyiniz.
➤ Ağırlığı kalça ve dizlerinize vererek ayağa kalkınız.	➤ Vücut mekaniklerine dikkat ediniz.
Sırtta taşıma	
➤ Sırtınızı hastaya dönük olarak çömeliniz.	
➤ Hastaya, kollarını boynunuzdan dolmasını söyleyiniz.	➤ Hastaya, ellerini önde birleştirmesini söyleyiniz.

➤ Ağırılığı kalça ve dizlerinize vererek ayağa kalkınız.	➤ Vücut mekaniklerine dikkat ediniz.
İtfaiyeci yöntemi ile omuzda taşıma	
➤ Dizlerinizi bükerek hastanın önünde hafif eğik pozisyonda durunuz.	
➤ Kolunuzu, hastanın iki bacağı arasından geçirip dizinden kavrayınız.	➤ Diğer eliniz ile hastanın kolunu tutunuz.
➤ İyice çömelerek hastanın gövdesini omzunuza yerleştiriniz.	
➤ Ağırılığı kalça ve dizlerinize vererek ayağa kalkınız.	➤ Vücut mekaniklerine dikkat ediniz.
Yüzüstü yatan hastayı sırtüstü çevirme	
➤ Hastanın yan tarafına diz çökünüz.	
➤ Hastanın başını tutunuz.	➤ Hastanın boynunu destekleyerek tutunuz.
➤ Diğer elinizi, yer ile hastanın göğüs hizasına yerleştiriniz.	
➤ Bir hamlede hastayı sırt üstü çeviriniz.	➤ Baş, boyun ve gövde eksenini bozmayınız.
Altın beşikle taşıma	
➤ İki kişi karşılıklı durup el bileklerinden tutunuz.	➤ İki, üç ya da dört elle altın beşik yapınız.
➤ Hastayı kenetlenmiş ellerinizin üzerine oturtunuz.	➤ Hastanın sırtına destek olunuz.
Teskereci yöntemi	
➤ Hastanın ellerini önde birleştiriniz.	➤ Hastanın koltuk altından geçirdiğiniz ellerinizle hastayı kollarından kavrayınız.
➤ Hastanın baş tarafında durup koltuk altlarından ellerinizi geçirip önde birleştiriniz.	➤ Sırtınız hastaya dönük olacak şekilde hastanın dizleri altından tutunuz. (Bunu, 2. kişi yapar.)
➤ Hastayı, komutla aynı anda yerden kaldırınız.	

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi, ambulansa alınan hastanın sağlık kuruluşuna taşınmasını ifade eder?
A) Olay yerinde taşıma.
B) Primer taşıma.
C) Sekonder taşıma.
D) Sedye ile taşıma.
E) Acil taşıma.
2. Aşağıdakilerden hangisi, hasta taşıma ilkelerine uygun değildir?
A) Hastaya uygun taşıma yöntemi tespit edilmelidir.
B) Hastayı en fazla dört kişi taşımalıdır.
C) Taşıma sırasında hasta, mümkün olduğunca az hareket ettirilmelidir.
D) Hasta taşıyan kişi, vücudunu doğru kullanmalıdır.
E) Taşıma; düzenli, planlı ve telaşsız olmalıdır.
3. Aşağıdakilerden hangisi, vücut mekaniklerine uygun ağırlık kaldırma ilkelerinden değildir?
A) Ağırlık, her iki ayağa eşit olarak dağıtılır.
B) Omuzlar ve pelvis aynı hizadadır.
C) Yakın mesafede çalışılır.
D) Yön değiştirirken aniden dönülür.
E) En uzun ve en güçlü kas grupları kullanılır.
4. Aşağıdakilerden hangisi, tek kişi ile taşıma yöntemlerinden değildir?
A) Teskereci yöntemi.
B) İtfaiyeci yöntemi ile omuzda taşıma.
C) Omuzdan destek verme.
D) Boyuna askı yaparak taşıma.
E) Sürükleyerek taşıma.
5. Bilinci kapalı ya da yürüyemeyecek durumda olan hasta, hangi taşıma yöntemi ile taşınmalıdır?
A) Omuzdan destek verme ile.
B) Dört elle altın beşik ile.
C) İki elle altın beşik ile.
D) Üç elle altın beşik ile.
E) İtfaiyeci yöntemi ile.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Sedye çeşitlerini ayırt edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Acil yardım ambulansında bulunan sedyelerin ambulans içindeki görüntülerini kamera ile çekip sınıf ortamında paylaşınız.
- Kombinasyon sedyenin ambulans içinde sabitlendiği yeri kamera ile çekip sınıf ortamında paylaşınız.

2. SEDYELER

Sedye, hasta veya yaralı taşımaya yarayan hasta yatağıdır. Acil yardım ambulansında; ana sedye, kombinasyon sedye, vakum sedye, faraş sedye ve sırt tahtası (bakınız: travmalar 1. modülü) gibi sedyeler bulunur. Kurtarma çalışmalarında Neil Robertson sedye, basket sedye, kızak sedye gibi farklı özellikli sedyeler kullanılır.

2.1. Ana Sedye

Ana sedye, en büyük boyuttaki ve en fonksiyonel sedyedir. Sedyenin uzunluğu en az 175 cm, genişliği en az 50 cm ve taşıma kapasitesi en az 160 kg'dır.

Resim 2.1: Ana sedye

➤ Ana sedye platformu

Ana sedye, ambulansda sedye platformu üzerinde durur. Sedye, hareketlerini sınırlandırmak için tasarlanmış emniyetli kilit sistemi ile platforma sabitlenir. Platform üzerinde bulunan sedye rampası sayesinde tek kişi tarafından indirilip yüklenebilir.

Resim 2.2: Kilit sistemi ve sedye platformu üzerinde ana sedye

➤ Ana sedyenin özellikleri

Ana sedyenin çeşitli tipleri ve çeşitli aksesuarları geliştirilmiştir. Kullanılan sedyenin fonksiyonları iyi tanınmalıdır.

- Sedyenin metal kısımları, alüminyum malzemeden yapılmıştır. CPR uygulamaları için sedyenin üst kısmı özel PVC malzeme ile kaplanmıştır.
- Taşıyıcı tekerlek kolları, otomatik olarak katlanabilir (roll-on, roll-off) ve sedye yere 28–30 cm kalacak şekilde indirilebilir.
- Sedyenin üst kısmı ayrılabilir, ayrı bir sedye olarak kullanılabilir.
- Sedyenin baş tarafı 60 derece, ayak tarafı 40 derece yükseltilebilir.
- Katlanabilir yan korkulukları bulunur.
- Genellikle arka tekerlerde bulunan fren mekanizması sayesinde zemine sabitlenebilir.
- Şilte (minder), sünger ya da poliüretan köpükten yapılmıştır. Üzeri; antibakteriyel, ateşe dayanıklı, kolay temizlenebilir ve su geçirmez özellikte malzeme ile kaplanmıştır.
- Sedyenin aksesuarları (seyyar parçaları) bulunur.
 - o Hasta emniyet kemerleri; hastayı boyun, omuz, göğüs, bel ve ayak bölgesinden sabitlemek için kullanılır. En az, 3 adet hasta emniyet kemeri olmalıdır. Boyun ve omuz bölgesinden sabitlemek için kullanılan boyun kemeri, dört parçalıdır. Kemerlerin uzunluğu hastaya göre ayarlanır.

- o Serum askılığı; yan korkuluk üzerine monte edilir ve yüksekliği ayarlanabilir. Kullanılmadığı zaman yan korkuluk üzerine katlanabilir.
- o Tüp taşıyıcı (seyyar oksijen ünitesi) yan korkuluk üzerine monte edilerek 2 litrelik oksijen tüpü taşınabilir.
- o Kol desteği; yan korkuluk üzerine monte edilir ve katlanabilir.

Resim 2.3: a) Serum askılığı b) Tüp taşıyıcı

➤ Ana sedyenin kullanımı

- Şiltenin üzerine tek kullanımlık kılıf geçirilir.
- Sedyeye, kilit sistemindeki kırmızı düğmeye basılarak rampa üzerinde kaydırılarak platformdan indirilir. Sedyeye ambulandan inerken tekerlek ayarları otomatik olarak açılır.
- Sedyenin iki tarafındaki mandala basılarak sedye bacaklarının kırılması sağlanır ve mümkün olduğunca yere indirilir. Hasta yerden sedyeye alınacağı zaman sedye en aşağı pozisyona getirilir.
- Sedyenin üst kısmını sabitleyen mandal açılarak sedye ayrılır ve yere indirilir. Sonra tekrar yerine yerleştirilir, mandal kilitlenir.
- Sedyenin baş ve ayak ucuna geçen iki kişi tarafından sedyenin ana çerçevesi tutularak yukarı doğru kaldırılır. Kaldırma esnasında kalça ve dizler bükülüp kollar gerilir ve sırt mümkün olduğu kadar dik tutulur. Alt taşıma sisteminin tamamen açılması ve kilitlenmesi için sedyenin yeterince yukarı kaldırılması gerekir.
- Hasta taşınırken sedye yüksek seviyesine alınır.
- Hasta; sedye üzerinden yatak, muayene masası, röntgen masası vb. yere alınırken sedye yüksekliği olabildiğince aynı düzeye getirilir.

Resim 2.4: İki kişi ile ana sedyenin kaldırılması (vücut mekaniğine dikkat!)

- Sedyenin baş ve ayak tarafı, istenen seviyede yükseltilir.

Resim 2.5: Ana sedyenin yükseltilen baş ve ayak tarafı

- Yan korkuluklar, pimine basılarak kaldırılır ve indirilir.
- Sedye, fren mekanizması ile yere sabitlenir.

Resim 2.6: Ana sedyenin yan korkulukları ve fren mekanizması

- Hasta emniyet kemerleri takılarak, sedyeye serum askılığı, tüp taşıyıcı ve kol desteği takılır.
- Sedyeye ambulansa yüklenir. Ön tekerlek araca girdikten sonra sol taraftaki mandal sıkılarak itmeye devam edilir. Kilit sistemindeki kırmızı düğmeye basılarak kilitleme kolu sedyenin gövdesini kavradığı anda mandal bırakılır ve sedye sabitlenmiş olur.

2.2. Kombinasyon (Sandalye) Sedye

Kombinasyon sedye, alüminyum malzemeden üretilmiş olup tekerlekli sandalye görünümündedir. Kombinasyon sedyede hasta taşınırken taşıyıcı, sedyeyi vücudu ile değil kolları ile destekleyerek taşınmalıdır.

Resim 2.7: Kombinasyon sedye

➤ **Kombinasyon sedyenin özellikleri**

- Kombinasyon sedye ile bilinci açık olan hasta taşınabilir.
- Sandalye veya sedye şeklinde çift fonksiyonlu kullanılabilir.
- Hasta üzerindeyken oturur ya da yatar pozisyona geçirilebilir.
- Tekerlekleri sayesinde kolay hareket imkânı verir.
- Hastanın çok katlı bir binadan taşınmasında kolaylık sağlar. Özellikle asansör ve merdivende taşımada avantaj sağlar.
- Ambulansta ikinci hastanın taşınmasına imkân sağlar. Bu durumda sedye, ambulansdaki yerine sabitlenmelidir.
- Katlanabilir özelliği sayesinde ambulans iç duvarına asılıp taşınabilir.
- Sedyede 3 adet hasta emniyet kemeri bulunur.

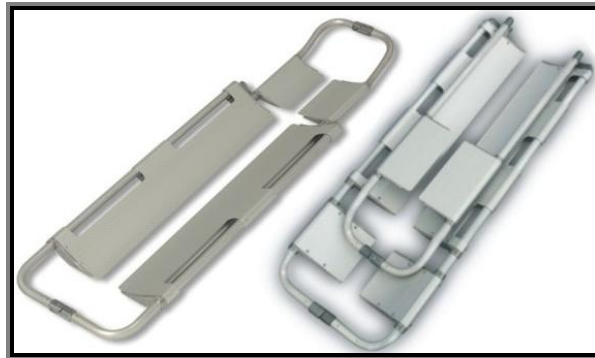
➤ **Kombinasyon sedyenin kullanımı**

- Katlanmış halde bulunan sedye, düz konuma getirilir.
- Sedyenin baş tarafındaki katlanabilir tutamakta bulunan pimlere basılarak ve kenarlarından iterek sandalye şekli verilir.
- Tekerlerin hizasındaki kilit sistemi kapatılır.
- Hasta emniyet kemeri göğüs, femur ve ayak bölgesine takılır.
- Düz zeminde tekerleri üzerinde taşınır; değilse bir kişi, sandalyeyi arka taraftan oturulacak kısma yakın bir yerden, diğer kişi sandalyenin ön bacaklarını aşağı kısmından tutarak taşır.
- Sedye, kilit sistemi açılıp tutamakta bulunan pimlere basılarak düz konuma getirilir. Gerekirse kilit sisteminin olduğu yer ayakla bastırılır.

Kombinasyon sedyenin kızaklı modeli de vardır. Kızaklar, merdivenden inerken sedyeyi kaldırarak taşıma zorunluluğunu ortadan kaldırılır.

2.3. Faraş (Scoop, Kepçe, Kaşık, Kürek) Sedye

Faraş sedye, iki parçaya ayrılan hafif alüminyum kanatlar sayesinde hastayı bulunduğu yerden hareket ettirmeden, sarsmadan alınmasını sağlar. Özellikle travmalı hastayı yerinden hareket ettirmeden sedye üzerine almak için kullanılır.

Resim 2.8: Faraş sedye

➤ **Faraş sedyenin özellikleri**

- Travmalı hastanın, hareket ettirilmeden sedye üzerine alınmasını sağlar
- Sedye uzunluğu, hasta boyuna göre ayarlanabilir.
- Katlanarak ambulansın iç duvarına asılabilir.
- Kilit mekanizması ve 3 adet emniyet kemeri bulunur.

➤ **Faraş sedyenin kullanımı**

Faraş sedye kullanımı, hastayı bulunduğu yerden omurga tahtası ya da sedye üzerine almak için kütük yuvarlama tekniğine (bakınız: travma modülü1) bir alternatiftir. Özellikle omurga, pelvis ve alt ekstremitte travmalarında hastayı bulunduğu yerden almak için kullanılır. Faraş sedye, hastayı stabilize etmede ve hasta taşımada kullanılmaz. Bundan dolayı hasta, uzun süre faraş sedye üzerinde bırakılmamalı ve taşınmamalıdır.

- Katlanmış halde bulunan sedye, düz konuma getirilir.
- Sedye uzunluğu, hastanın boyuna göre yandaki mandallar yardımıyla ayarlanarak sabitlenir.
- Sedyenin baş ve ayakucundaki kilit açılarak sedye uzun ekseninde ikiye ayrılır.
- Sedyenin parçaları, hastanın her iki yanından altına doğru yerleştirilir.
- Hastanın altında birleştirilen sedye kilitlenir.
- Hasta emniyet kemeri göğüs, pelvis, femur ve ayak bileği seviyesinde takılır.
- Bu şekilde yerden kaldırılan hasta, ana sedye üzerinde omurga tahtasına alınıp sabitlenir.

Resim 2.9: Faraş sedyenin kullanımı

2.4. Vakum Sedye

Vakum sedye, içi polistirene granülleri ile dolu, dış yüzeyi PVC kaplı torba şeklindedir. Sedyenin içerisindeki hava, üzerinde bulunan valften pompası aracılığı ile vakumlandığında, hastanın vücut şeklini alarak sertleşir. Tüm vücudu alçıdan bir yatak gibi saran sedye ile hasta güvenli bir şekilde taşınır.

Resim 2.10: Vakum sedye

➤ Vakum sedyenin özellikleri

- Ek bir travmaya neden olmaksızın hastanın tüm vücuduna destek sağlar.
- Her hastanın vücuduna uyum sağlayarak tüm vücudu sabitler.
- Taşıma kulpu sayesinde çok sayıda kişi tarafından taşınabilir.
- İstenilen araçta sedye olarak kullanılabilir.
- Radyolojik ışınlara geçirgendir.

Vakum sedye, özellikle travmalarda hastayı rahat ve güvenli bir şekilde sabitlemek ve taşımak amacıyla kullanılır. Travmalı hastanın çok katlı binalardan taşınması için çok uygundur.

➤ Vakum sedyenin kullanımı

- Valfin dönen kapağı, hava geçişine izin vermeyecek şekilde sıkıştırılır.
- Sedye, düz ve sert bir zemine serilip el, aşağı yukarı hareket ettirilerek granüllerin eşit dağılımı sağlanır.
- Pompa, valfe takılarak bir miktar hava çekilir. Yeterli hava boşaltıldığında sedyenin kenarları çökmeyecek kadar sertleşmiş; ancak şekil verilebilecek kadar yumuşak olmalıdır.
- Hasta, faraş sedye ya da omurga tahtası ile yerden alınıp vakum sedyenin üzerine bırakılır. Hasta kütük yuvarlama tekniği ile de sedye üzerine alınabilir.
- Hastanın yüzü açıkta kalacak şekilde sedyenin kenarları hastayı saracak şekilde kaldırılır ve emniyet kemerleri bağlanır.

-
- Sedye içerisindeki havanın tamamı pompa ile vakumlanır.

- Sedye tamamen sertleşince valfin kapağı kapatılır ve emniyet kemerleri sıkılaştırılarak sabitlenir.
- Sedye, bu şekilde ya da ana sedye üzerine bağlanarak taşınabilir.
- Hasta taşıma işlemi bittikten sonra sedye valfin kapağı açılarak hava girişi sağlanır. Böylece hasta serbet hale getirilir.

2.5. Neil Robertson Sedye

Neil Robertson sedye, dar mekânlarda ve zor koşullardaki kurtarma çalışmalarında dikey veya yatay olarak hasta taşımak için kullanılır. Özellikle havadan hasta nakletmek için iyi bir seçenektir. Omurga tahtası ile birlikte kullanılabilir ve hastayı tamamen stabilize eder. Gövdeye bağlı baş sabitleyici ve toplam 10 adet taşıma kulpu bulunur.

Resim 2.11: Neil Robertson sedye

2.6. Basket (Sepet, Kayık) Sedye

Basket sedye, özellikle dağlık arazi ve suda kurtarma çalışmalarında hasta taşımak için kullanılır. Sedyenin kenarlarında askı delikleri bulunur. Bu sayede helikopterden, yüksek binalardan ya da dağlık arazide dik yamaçlardan hasta almak ya da taşımak daha kolaydır.

➤ Basket sedyenin aksesuarları

- **Helikopter taşıma kemeri:** Helikopterden veya yüksek binalarda üst katlardan vinçler sayesinde hasta indirilirken veya kurtarma yapılırken kullanılır.
- **Su kaldırma desteği:** Suda kurtarma esnasında sedyenin batmaması için kullanılır. Basket sedye üzerine velcro ya da kemer yardımı ile sabitlenebilir.

Resim 2.12: Basket sedye

2.7. Kızak Sedye

Kar sedyesi de denilen kızak sedye, tekerlekli araçların giremediği kar ve buz kaplı kırsal bölgede hasta taşımak için kullanılır. Dış kısmında su, kar, soğuk geçirmeyen özel kumaştan üretilmiş fermuarlı çadır ve hastanın başucunda kontrol penceresi bulunur. İç kısmında hastaya gelecek darbeyi en aza indirmesi için zemininde yatak ve hastanın güvenliği için emniyet kemeri bulunur. Alt yüzeyinde kaymayı kolaylaştırmak için kanallı sistem kızak vardır. Kar motorunun arkasındaki çekme sistemine bağlanarak kullanılabilir.

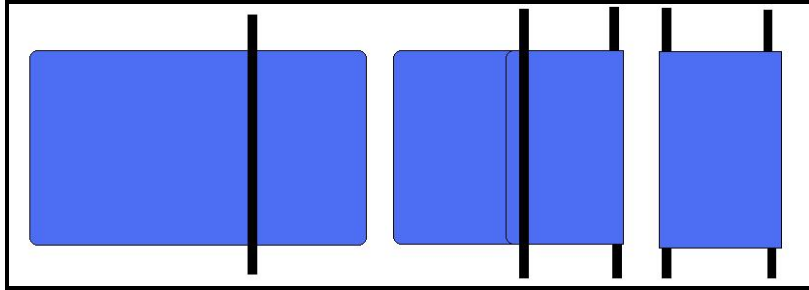
Resim 2.13: Kızak sedye

2.8. Sedye Oluşturma

Olağan dışı ve standart sedyelerin yetersiz kaldığı durumlarda çevreden temin edilecek battaniye ya da branda ve iki adet kiriş ile sedye yapılabilir. Kullanılacak battaniye, branda ve kirişlerin sağlamlığı kontrol edilmeli, hastanın ağırlığını taşıyıp taşıyamayacağı değerlendirilmelidir.

- Battaniye, yere serilir.
- Battaniyenin üçte birine denk gelecek şekilde kiriş yerleştirilir.

- Battaniye, sopanın üzerine doğru katlanır.
- Battaniyenin katlanan kısmının bittiği yere yakın bir noktaya, ikinci kiriş yerleştirilir.
- Battaniyenin geriye kalan kısmı, ikinci sopanın üzerine doğru katlanır.

Resim 2.14: Sedye oluşturma

UYGULAMA FAALİYETİ

Sedye çeşitlerini kullanınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
Ana sedyenin kullanımı	
<ul style="list-style-type: none">➤ Şiltenin üzerine kılıf geçirin.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Sedyeyi platformdan indiriniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Kilit sistemindeki kırmızı düğmeye basarak rampa üzerinde kaydırınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Sedyeyi indiriniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Sedyenin iki tarafındaki mandala basarak sedye bacaklarını kırınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Sedyenin üst kısmını ayırınız.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Sedyenin ana çerçevesini tutarak yukarı doğru kaldırınız.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Sedyenin baş ve ayak tarafını yükseltiniz.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Yan korkulukları kaldırıp indiriniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Pimine basınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Sedyeyi, fren mekanizması ile yere sabitleyiniz.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Hasta emniyet kemerlerini takınız.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Serum askılığı, tüp taşıyıcı ve kol desteğini takınız.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Sedyeyi ambulansa yerleştiriniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Sedyeyi platforma kilitleme sistemi ile sabitleyiniz.
Kombinasyon sedyenin kullanımı	
<ul style="list-style-type: none">➤ Sedyeyi düz konuma getiriniz.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Sedyeye sandalye şekli veriniz.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Tekerlerin hizasındaki kilit sistemini kapatınız.	

➤ Hasta emniyet kemerlerini takınız.	➤ Göğüs, femur ve ayak bölgesine takınız.
Faraş sedyenin kullanımı	
➤ Sedeyi düz konuma getiriniz.	
➤ Sedyeye uzunluğunu hastanın boyuna göre ayarlayıp sabitleyiniz.	
➤ Sedyenin baş ve ayakucundaki kilidi açınız.	➤ Sedeyi iki parça haline getiriniz.
➤ Sedeyi hastanın altına yerleştiriniz.	
➤ Sedeyi birleştirip kilitleyiniz.	
➤ Hasta emniyet kemerlerini takınız.	
Vakum sedyenin kullanımı	
➤ Valfin dönen kapağını sıkıştırınız.	
➤ Sedyenin içindeki granülleri eşit dağıtınız.	
➤ Pompayı valfe takarak bir miktar hava çekiniz.	
➤ Hastayı, vakum sedye üzerine alınız.	➤ Hastayı, kütük yuvarlama tekniği ya da faraş sedye yardımı ile alınız.
➤ Sedeyi hastaya sarıp emniyet kemerlerini bağlayınız.	
➤ Sedyeye içerisindeki havayı pompa ile vakumlayınız.	
➤ Valfin kapağını kapatınız.	
➤ Hastayı vakum sedyeden almak için valfin kapağını açınız.	

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi, acil yardım ambulansında bulunan sedyelerden değildir?
A) Kombinasyon sedye
B) Faraş sedye.
C) Basket sedye.
D) Vakum sedye.
E) Sırt tahtası.
2. Aşağıdakilerden hangisi, kombinasyon sedyenin özelliklerinden değildir?
A) Sandalye veya sedye şeklinde çift fonksiyonlu kullanılabilir.
B) Bilinci açık olan hasta taşınabilir.
C) Çok katlı binadan taşımada kolaylık sağlar.
D) Sedye uzunluğu, hasta boyuna göre ayarlanabilir.
E) Ambulansta ikinci hastanın taşınmasına imkân sağlar.
3. Omurga, pelvis ve alt ekstremitte travmalarında hastayı bulunduğu yerden almak için kullanılan sedye, aşağıdakilerden hangisidir?
A) Neil Robertson sedye.
B) Faraş sedye.
C) Vakum sedye.
D) Kombinasyon sedye.
E) Ana sedye.
4. Aşağıdakilerden hangisi, vakum sedyenin en önemli özelliğidir?
A) Travmalarda tüm vücudu rahat ve güvenli bir şekilde sabitler.
B) İstenilen araçta sedye olarak kullanılabilir.
C) Taşıma kulpu sayesinde çok sayıda kişi tarafından taşınabilir.
D) Sedye içi polistirene granülleri ile doludur.
E) Radyolojik ışınlara geçirgendir.
5. Aşağıdaki sedyelerden hangisi, hem dağlık arazide hem de suda kurtarma çalışmalarında kullanılabilir?
A) Kızak sedye.
B) Neil Robertson sedye.
C) Basket sedye.
D) Vakum sedye.
E) Faraş sedye.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Sedye ile hasta taşıyabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Vücut mekaniği ilkelerine uyulmadığında görülen bozukluklar hakkında sunu hazırlayıp sınıf ortamında paylaşınız.

3. SEDYE İLE HASTA TAŞIMA

Hasta taşımak mükemmel bir ekip çalışması gerektirir.

Sedye ile hasta veya yaralı taşımada genel kurallar aşağıdaki şekildedir:

- Hasta, mümkün olduğunca az hareket ettirilir.
- Sedye, hastaya mümkün olduğunca çok yaklaştırılır, hastanın elde taşınacağı mesafe en aza indirilir.
- Hasta mahremiyetine saygı gösterilir ve hastanın üzeri battaniye, çarşaf vb. ile örtülür.
- Hastanın düşmesini önlemek için mutlaka hasta emniyet kemerleri bağlanır.
- Hastanın başı, gidiş yönünde olmalıdır.
- Merdiven inerken ya da çıkarken hastanın başı yüksekte tutulur.
- Sedye daima yatay konumda olmalıdır.
- Hasta; baş, boyun ve gövde eksenini esas alınarak en az altı destek noktasından kavranır.
- Öndeki taşıyıcı sağ, arkadaki taşıyıcı ise sol ayağı ile yürümeye başlar.
- Uzun boylu ve güçlü olan taşıyıcının, hastanın baş kısmında olması gerekir.
- Tüm hareketleri yönlendirecek sorumlu bir kişi hareketler için gereken komutları verir. Örnek: “Dikkat! Kaldırıyoruz 1, 2, 3” vb.
- Sorumlu ve komut veren kişi, genellikle ağırlığın en fazla olduğu ve en fazla dikkat edilmesi gereken bölge olan baş ve boyun kısmını tutan kişidir.
- Tüm hareketler, komutla ve koordineli bir şekilde yapılır.
- Gerektiğinde çevrede bulunan kişilerden yardım alınır ve uygulanacak işlem açıklanır.

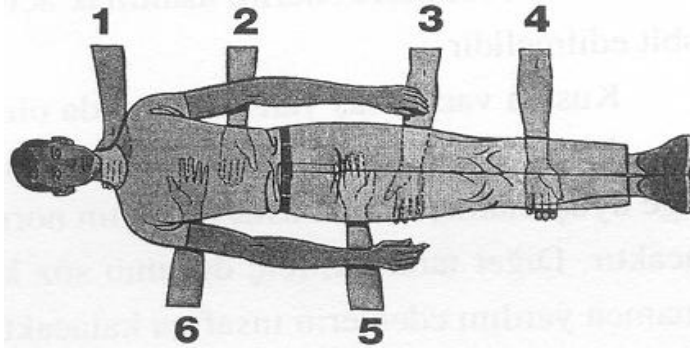
3.1. Sedyeye Üzerine Hasta Yerleştirme Teknikleri

Hasta veya yaralı, sedyeye üzerine karşılıklı durup kaldırma tekniği, kaşık tekniği, köprü tekniği ya da kütük çevirme tekniği ile yerleştirilebilir.

3.1.1. Karşılıklı Durup Kaldırma Tekniği

Karşılıklı durup kaldırma tekniği üç kişi ile uygulanır.

- Sırtüstü yatan hastanın elleri, önde birleştirilir.
- İki kişi, hastanın göğüs hizasında karşılıklı durup kollarını baş, boyun ve gövde eksenini koruyacak şekilde hastanın sırtının altına yerleştirir.
- Üçüncü kişi, hastanın dizleri hizasında durup hastanın bacaklarını düz bir şekilde tutar.
- Hasta, komutla tek hamlede kaldırılır.
- Komutla ayağa kalkılıp yine komutla sağ ayakla başlayarak sedyeye doğru yürünür.
- Hastanın vücut eksenini korunarak komutla sedyeye üzerine yerleştirilir.
- Hasta emniyet kemerleri göğüs, pelvis, femur ve ayak bileği hizasında bağlanır.

Resim 3.1: Karşılıklı durup kaldırma tekniğinde ellerin pozisyonu

Resim 3.2: Karşılıklı durup kaldırma tekniği

3.1.2. Kaşık Tekniği

Kaşık tekniği, üç kişi ile uygulanır.

- Sırtüstü yatan hastanın elleri, önde birleştirilir.
- Üç kişi, hastanın bir tarafında tek dizleri yerde olacak şekilde durur.
- Taşıyıcılar, ellerini hastanın baş ve omuz, sırt ve uyluk, diz ve ayak bileklerinin altına gelecek şekilde yerleştirir.
- Hastanın baş tarafındaki taşıyıcının komutu ile hasta, tek hamlede kaldırılıp dizlerin üzerine yerleştirilir.
- Taşıyıcılar, hastayı komutla kendilerine doğru çevirir.
- Komutla ayağa kalkılıp yine komutla sağ ayakla başlayarak sedyeye doğru yürünür.
- Hasta, komutla sedye üzerine yerleştirilir.
- Hasta emniyet kemerleri göğüs, pelvis, femur ve ayak bileği hizasında bağlanır.

Resim 3.3: Kaşık tekniği

3.1.3. Köprü Tekniği

Köprü tekniği, dört kişi ile uygulanır.

- Sırtüstü yatan hastanın elleri, önde birleştirilir.
- Bir kişi, hastanın baş tarafına geçer, iki kişi, hastanın üzerine hafifçe çömelir.
- Hasta baş, omuz, pelvis ve dizlerin altından tutulur.
- Komut ile hasta, tek hamlede kaldırılır.
- Dördüncü kişi, sedyeyi hastanın altına gelecek şekilde yerleştirir.

- Komut ile hasta, sedye üzerine yerleştirilir.
- Hasta emniyet kemeri göğüs, pelvis, femur ve ayak bileği hizasında bağlanır.

Resim 3.4: Köprü tekniği

3.1.4. Kütük Yuvarlama (Çevirme) Tekniği

Kütük yuvarlama tekniği, boyun ateli takıldıktan sonra yaralının baş, boyun ve gövde eksenini bozulmadan yan çevrilip omurga tahtası üzerine alınmasıdır. Kafa ve omurga travma şüphesi olan tüm vakalar, kütük yuvarlama tekniği ile omurga tahtası üzerine alınıp sedyeye yerleştirilir. Kütük yuvarlama tekniğine Travmalarda Acil Yardım dersi Travmalar 1 modülünde yer verilmiştir.

Resim 3.5: Kütük yuvarlama tekniği

3.2. Hasta Paketleme

Hasta paketleme; olay yerinde acil tıbbi yardımı takiben hastanın sedyeye alınması, gerekli pozisyonun verilmesi, üstünün örtülmesi ve emniyetli şekilde bağlanması faaliyetinin bütününe denir. Aslında omurga tahtasına alınan hastanın tam stabilizasyonudur.

Hasta paketleme, kolay bir taşıma imkânı sağlar. Hastayı omurga tahtası üzerine yerleştirmek hastanın ana sedye, acil servis sedyesi veya röntgen masasına alınması sırasında kolaylık sağlayacağı gibi teşhis kesinleşinceye kadar stabilizasyonun sürdürülmesini de sağlar.

Resim 3.6: Hastanın omurga tahtasına sabitlenmesi

3.3. İki Kişi ile Sedye Taşıma

İki kişi ile hasta, sedye üzerinde şu şekilde taşınır:

- İki kişi, hastanın baş ve ayak tarafına geçip sedyenin uçlarından tutar. Sedyenin kaymaması için elin biri iç tutuş, diğeri dış tutuş şeklinde olmalıdır.
- Hastanın baş tarafındaki taşıyıcının vereceği komutla sedye kaldırılır.
- Komutla öndeki taşıyıcı sağ, arkadaki sol ayak ile yürümeye başlar. Bu şekilde sürekli değiştirilen adımlar, sedyeye sağlam taşıma sağlar. Önde yürüyen kişi, yoldaki çukur, tümsek gibi olası engelleri haber verir. Arkadaki kişi, hasta ile göz teması kurup sürekli hastayı izlemelidir.

Resim 3.7: İki kişi ile sedye taşıma

3.4. Dört Kişi ile Sedye Taşıma

Yaralının vücut ağırlığı fazlaysa ya da taşıma mesafesi uzun ve engelli ise sedye, dört kişi ile taşınmalıdır. Dört kişi ile hasta, sedye üzerinde şu şekilde taşınır:

- İki kişi sedyenin baş; diğer ikisi ayak tarafına geçip sedyenin uçlarından tutar.
- En uzun boylu taşıyıcının vereceği komutla sedye kaldırılır.
- Komutla, sedyenin sol tarafındaki taşıyıcılar sol; sağ tarafındakiler sağ adımla yürümeye başlar. Komut veren taşıyıcı, yoldaki çukur, tümsek gibi olası engelleri haber verir. Arkadakiler, hasta ile göz teması kurup sürekli hastayı izlemelidir.

Resim 3.8: Dört kişi ile sedye taşıma

3.5. Merdivende Hasta Taşıma

Merdivende hasta taşımaksa:

- Hastanın bilinci yerinde ise taşıma işlemi sırasında hasta, özellikle merdiven korkuluklarına tutunmaması için uyarılmalıdır.
- Merdivenlerden inerken veya çıkarken hastanın başı mutlaka yukarıda olmalıdır.
- Taşıyıcılar, adımlarını tam olarak basmalı, dönme işlemi sırasında koordineli hareket edilmelidir.

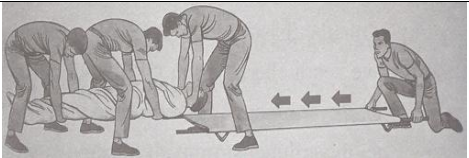

Resim 3.9: Merdivende hasta taşıma

UYGULAMA FAALİYETİ

Sedyeye ile hasta taşıyınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Güvenlik önlemlerini alınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Uygulamaları, iki ya da üç kişi ile ekip halinde yapınız.➤ Vaka senaryosu hazırlayınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Hastanın bilincini ve ABC'sini değerlendiriniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Gerekli ise ileri yaşam desteği uygulayınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Hastanın ikinci değerlendirmesini yapınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Gerekli ise stabilizasyonu sağlayınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Sırtüstü yatan hastanın ellerini önde birleştiriniz.	
Karşılıklı durup kaldırma tekniği	
<ul style="list-style-type: none">➤ İki kişi, hastanın göğüs hizasında karşılıklı durup kollarını hastanın sırtının altına yerleştiriniz.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Hastanın bacaklarını (üçüncü kişi) tutunuz.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Hastayı komutla kaldırınız.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Komutla ayağa kalkıp sağ ayakla başlayarak sedyeye doğru yürüyünüz.	
Kaşık tekniği	
<ul style="list-style-type: none">➤ Üç kişi, hastanın bir tarafında bir diziniz yerde olacak şekilde durunuz.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Ellerinizi hastanın baş ve omuz, sırt ve uyluk, diz ve ayak bileklerinin altına yerleştiriniz.	
<ul style="list-style-type: none">➤ Hastayı komutla dizinizin üzerine yerleştiriniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Hastanın baş tarafındaki kişi, komut vermelidir.
<ul style="list-style-type: none">➤ Hastayı komutla kendinize doğru çeviriniz.	

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Komutla ayağa kalkıp sağ ayakla başlayarak sedyeye doğru yürüünüz. 	
Köprü tekniği	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hastanın baş tarafına geçiniz (tek kişi). 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hastanın üzerine hafifçe çömeliniz (iki kişi). 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hastayı baş, omuz, pelvis ve dizlerin altından tutunuz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Komut ile hastayı kaldırınız. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sedyeyi hastanın altına gelecek şekilde yerleştiriniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hastayı komutla sedye üzerine yerleştiriniz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hasta emniyet kemerlerini bağlayınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kemerleri göğüs, pelvis, femur ve ayak bileği hizasında bağlayınız. ➤ Sedyeye en son hastanın başını sabitleyiniz.
İki kişi ile sedye taşıma	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hastanın baş ve ayak tarafına geçip sedyenin uçlarından tutunuz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sedyenin kaymaması için bir elinizle iç tutuş, diğeri ile dış tutuş şeklinde tutunuz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sedyeyi kaldırınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sedyenin baş tarafındaki taşıyıcının vereceği komutla kaldırınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Öndeki taşıyıcı sağ, arkadaki sol ayak ile yürümeye başlayınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Önde yürüyorsanız yoldaki çukur, tümsek gibi olası engelleri haber veriniz. ➤ Arkada yürüyorsanız hasta ile göz teması kurup sürekli hastayı izleyiniz.
Dört kişi ile sedye taşıma	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ İkişer kişi sedyenin baş ve ayak tarafına geçip sedyenin uçlarından tutunuz. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sedyeyi kaldırınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ En uzun boylu taşıyıcının vereceği komutla sedyeyi kaldırınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sedyenin sol tarafında iseniz sol; sağ tarafında iseniz sağ adımla yürümeye başlayınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Komut verensiniz yoldaki çukur, tümsek gibi olası engelleri haber veriniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi, sedye ile hasta taşıma kurallarından değildir?
A) Hastanın başı, gidiş yönünde olmalıdır.
B) Sedye, daima yatay konumda olmalıdır.
C) Mutlaka hasta emniyet kemerleri bağlanmalıdır.
D) Uzun boylu ve güçlü olan taşıyıcı, ayak kısmında olmalıdır.
E) Sedye, hastaya mümkün olduğunca çok yaklaştırılmalıdır.
2. Aşağıdakilerden hangisi, kaşık tekniği ile hasta kaldırma kurallardan değildir?
A) Sırtüstü yatan hastanın elleri, önde birleştirilir.
B) Üç kişi, hastanın bir tarafında tek dizleri yerde olacak şekilde durur.
C) Hasta tek hamlede kaldırılarak sedyeye yerleştirilir.
D) Taşıyıcılar, hastayı komutla kendilerine doğru çevirir.
E) Hasta emniyet kemerleri göğüs, pelvis, femur ve ayak bileği hizasında bağlanır.
3. Olay yerinde hastanın sedyeye taşınması, gerekli pozisyonun verilmesi, gerektiği şekilde örtülmesi ve emniyetli şekilde bağlanması faaliyetinin bütünü aşağıdakilerden hangisi tanımlar?
A) Hasta paketleme.
B) Sedye ile hasta taşıma.
C) Olay yerinde taşıma.
D) Sekonder taşıma.
E) Sedye üzerine yerleştirme.
4. Kafa ve omurga travma şüphesi olan vakalar, hangi yöntem ile sedyeye alınmalıdır?
A) Köprü tekniği.
B) Kütük çevirme tekniği.
C) Kaşık tekniği.
D) Karşılıklı durup kaldırma tekniği.
E) Paketleme tekniği.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-4

AMAÇ

Özel durumu olan hastaları taşıyabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bulaşıcı hastalıklar ve bulaşma yolları ile ilgili sunu hazırlayıp sınıf ortamında paylaşınız.

4. ÖZEL DURUMLARDA TAŞIMA

Hasta taşımada dikkat edilmesi gereken bazı özel durumlar vardır. Hastaya verilen uygun pozisyonlar hastanın durumuna göre değişebilir. Taşıma sırasında hastanın durumuna uygun verilen pozisyon hastayı rahatlatır. Ayrıca hastanın rahat ettiği pozisyon öncelikli olmalıdır. Öncelikli verilmesi gereken pozisyonlar şunlardır:

- Solunum sıkıntısı veya göğüs ağrısı (koroner sendrom) olan hasta, sedyenin baş tarafı 45–60 derece yükseltilerek yarı oturur pozisyonda taşınır.
- Kardiyojenik şokta olan hasta, sedyenin baş tarafı 30–45 derece yükseltilerek taşınır.
- Akciğer ödemi olan hasta, sedyenin baş tarafı 90 derece yükseltilerek oturur pozisyonda taşınır.
- Hipovolemik şok ve/veya hipotansiyonu olan hasta, sırt üstü yatarken sedyenin ayakucu 35–40 derece kadar yükseltilerek taşınır.
- Kafa travması veya KİBAS riski olan hasta, omurga tahtasına alındıktan sonra baş tarafı 10–15 derece yukarıda olacak şekilde yükseltilerek taşınır.
- Omurga veya alt ekstremitte travması olan hasta, omurga tahtası üzerinde ana sedyede sırt üstü ve düz pozisyonda taşınır.
- Travmalı ve şokta olan hastaya trandelenburg pozisyonu verilebilir. Bu pozisyon için hasta omurga tahtasına alındıktan sonra ayakucu yükseltilir.
- Akut batın ve batında vücut eksenine dik bir yaralanma varsa dizler bükülerek hafif yükseltilir, altına destek konur. Batında vücut eksenine paralel bir yaralanma varsa ayaklar uzatılır.

4.1. Bulaşıcı Hastalığı Olan Hastanın Taşınması

Bulaşıcı hastalığı olan hastanın taşınmasındaki en önemli risk; ikinci ve üçüncü kişilerin etkilenmeleridir. Bulaşma riskini azaltmak acil sağlık hizmetleri personelinin görevidir. Acil sağlık hizmetleri personelinin, öncelikle kendi can güvenliğini sağlamaya yönelik önlemleri alması gerekir.

- Bulaşıcı hastalıklardan korunmak için aşısı olan hastalıklara karşı aşı ile bağışıklanma sağlanır.
- Mutlaka eldiven giyilir.(Yırtılma ve delinmeye karşı çift eldiven giyilir.)
- Cerrahi maske ve koruyucu gözlük takar ve koruyucu önlük giyer. (Mümkünse hastaya da maske takılmalıdır.)
- Bulaşıcı hastalığı olan hastanın ambulansla taşınması gerekli ise önce hasta için gerekli olanlar dışındaki ekipman ambulandan çıkarılır.
- Hasta için kullanılan çarşaf, yastık kılıfı vb. malzemeler mümkünse tek kullanımlık olmalıdır.
- Tek kullanımlık malzemeler, (önlük, çarşaf, yastık kılıfı vb.) enfeksiyöz atık olarak tıbbi atık çöpüne atılır. (Gerekirse çift torba içinde atılmalıdır.)
- Hasta naklinden sonra sterilize edilmesi gereken malzemeler, paketlenip ilgili birime verilmeli ve enfekte veya kontamine olan herşey dezenfekte ya da imha edilir.
- Hasta naklinden sonra ambulansın içi dezenfekte edilir.
- Eller, antibakteriyel sabun (heksaklorofenli sabun) ya da antiseptik maddeyle fırçalanarak bol suyla yıkanır.
- Hasta naklinden sonra vücut banyosu yapılır.
- Her gün temiz iş kıyafeti giyilmesi gerekir.

4.2. Saldırgan Hastanın Taşınması

Saldırgan hastaya müdahale, polis ya da jandarma ekibi ile birlikte yapılmalıdır. Saldırgan hastanın bulunduğu kapalı ortama kesinlikle yalnız girilmemeli; mümkünse ortamda bulunabilecek silah, bıçak, sopa vb. tehlikeli nesnelerin varlığı iyice gözlenmelidir.

Saldırgan hastanın taşınmasında esas olan; hastanın kendine, personele ve diğer kişilere zarar vermesinin engellenmesidir. Saldırgan hastayı zararsız hale getirmek için omurga tahtası ve faraş sedye birlikte kullanılabilir.

- Hasta omurga tahtasına alınır.
- Faraş sedye, hastanın üzerine ters bir şekilde yerleştirilir. (sandviç tekniği) Sedyenin ayakucu, hastanın yüz kısmına gelmelidir. Hastanın yüzü, sedyeden zarar görmemesi için çarşaf, havlu vb. ile desteklenmelidir.
- Hasta emniyet kemerleri bağlanır.

Resim 4.1: Saldırgan hastanın taşınması

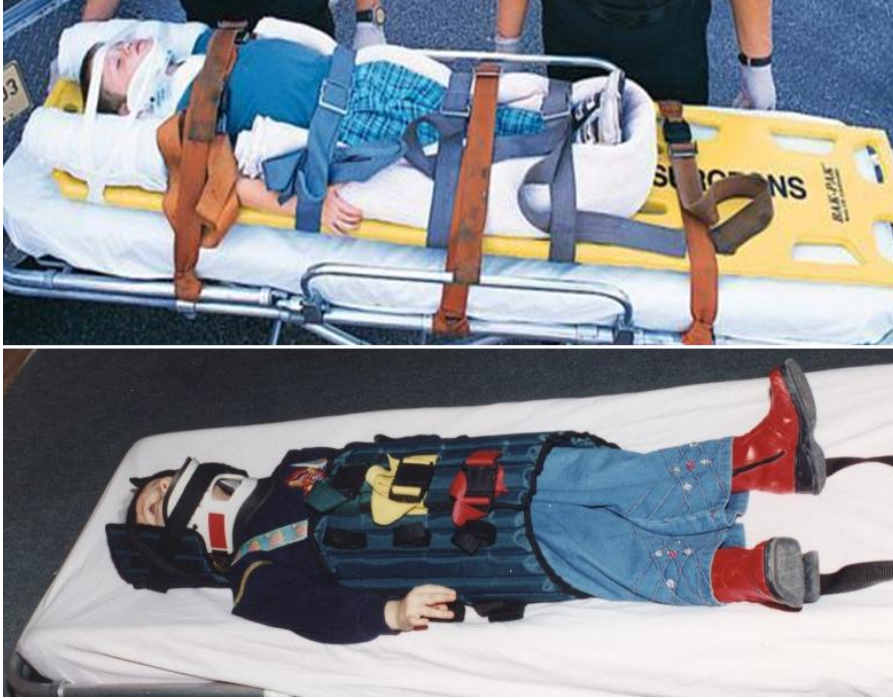
4.3. Özürlü Hastanın Taşınması

Hastada ortopedik, zihinsel, bedensel, görme, konuşma ya da işitme özrü bulunabilir. Özürlü hasta, taşıma sırasında özel yardıma ihtiyaç duyulabilir. Özenle, dikkatle ve varsa özel şekilde koruyucu malzeme ile taşınmalıdır.

- Kas kontraktürleri veya birbirine kaynamış eklemleri bulunan hasta, özel ve koruyucu malzemelerle bu deformiteleri destekleyen bir pozisyonda stabilize edilir ve taşınır.
- Taşımadan önce, tekerlekli sandalye veya sedyeye yeterli şekilde bağlanmalı ve sedyenin yan korkulukları kaldırılır.
- Yavaş, basitçe ve doğrudan hasta ile konuşması gerekir. İşitme ve konuşma özrü olan hastalarla yazılı ya da işaret mesajları ile iletişim kurulmaya çalışılır.

4.4. Çocuk Hastanın Taşınması

- Çocuk hastanın taşınması sırasında ebeveynin yanında olmasına izin verilir. Mümkünse çocuk, ebeveynin kucağında taşınabilmeli veya çocuğun sevdiği bir oyuncuğu yanına almasına izin verilir.
- Çocuk, gerekli olmadıkça düz yatar pozisyonda olmamalı. Sedyenin baş tarafı kaldırıldıktan sonra çocuk sedyeye yatırılır.
- Çocukta yetişkine göre baş daha büyük olduğundan başın tahta üzerinde düz bir hatta durması için gövdenin altına tampon yerleştirilebilir. Tampon, omurga hattını bozmamak için kalça ve ense dâhil gövdenin tamamını kapsamalıdır.
- Çocuğun vücut ısısı korunmaya dikkat edilmelidir.
- Taşıma malzemeleri çocukların boy ve kilosuna göre seçilir. Örnek: Büyük boy vakum atel çocuk sedyesi, orta boy vakum atel bebek sedyesi olarak kullanılabilir,
- Ambulans ekipmanı, yetişkin hasta için düzenlendiğinden çocuk hasta için seçenekler üretilebilir. Örnek: Travmalı bir çocuğun sabitlenmesi için kurtarma yeleği, tüm vücudu sabitlemek için kullanılabilir.

Resim 4.2: Çocuk hastanın taşınması

4.5. Gebe Hastanın Taşınması

- Uterusun büyük damarlara baskı yapması nedeniyle sırt üstü yatan gebelerde baskıya bağlı plasental dolaşım bozulabilir. Bu nedenle gebeliğin üçüncü trimesterinden sonra hasta, sol yan pozisyonunda ya da sağ kalça altına destek yerleştirilip 15 derece kadar sola doğru yatırılarak taşınmalıdır.
- Özellikle travma ve vaginal kanama nedeniyle hipovolemi bulguları gelişmişse hastaya sol yan trandelenburg pozisyonu verilir. Bunun için gebe hasta, omurga tahtasına alındıktan sonra ana sedye üzerinde ayakucu kaldırılarak taşınır.

Resim 4.3: Gebe hastanın taşınması

4.6. Yaşlı Hastanın Taşınması

- Yaşlı hastanın görme ve işitme duyularının iyi olup olmadığından emin olunmalı, yapılan her işlem anlatılır.
- Mental durum zayıflamış olabileceğinden açık ve net konuşulmalı, iletişimde sabırlı olunur.
- Yaşlı hastanın vücut hareketliliği ve koordinasyon kaybolduğundan daha yavaş ve tedbirli olunmalı. Hasta ani hareket ettirilmemeli ve taşıma sırasında özellikle osteoporoz nedeniyle ikincil yaralanma açısından dikkatli olunur.
- Yaşlı hastanın vücut ısısı korunmaya dikkat edilmeli ve üzeri örtülerek taşınır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Özel durumu olan hastaları taşıyınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Güvenlik önlemlerini alınız.	➤ Uygulamaları, iki ya da üç kişi ile ekip halinde yapınız. ➤ Vaka senaryosu hazırlayınız. ➤ Tüm aşılarınızı yaptırınız.
➤ Hastanın bilincini ve ABC'sini kontrol ediniz.	➤ Gerekli ise ileri yaşam desteği uygulayınız.
➤ Hastanın ikinci değerlendirmesini yapınız.	➤ Gerekli ise stabilizasyonu sağlayınız.
Bulaşıcı hastalığı olan hastanın taşınması	
➤ Eldiven giyiniz.	➤
➤ Cerrahi maske ve koruyucu gözlük takıp koruyucu önlük giyiniz.	➤ Mümkünse hastaya da maske takınız.
➤ Hastayı taşımadan önce gereksiz ekipmanı ambulandan çıkarınız.	
➤ Tek kullanımlık çarşaf, yastık kılıfı vb. malzemeleri kullanınız.	
➤ Tek kullanımlık malzemeleri tıbbi atık çöpüne atınız.	➤ Gerekirse çift torba içinde atınız.
➤ Hasta naklinden sonra sterilize edilmesi gereken malzemeleri paketleyip ilgili birime veriniz.	➤ Enfekte veya kontamine olan herşeyi dezenfekte ya da imha ediniz.
➤ Hasta naklinden sonra ambulansın içini dezenfekte ediniz.	
➤ Ellerinizi, antibakteriyel sabun ile fırçalayarak yıkayınız.	➤ Antiseptik madde de kullanınız. ➤ Bol suyla yıkayınız.
➤ Hasta naklinden sonra vücut banyosu yapınız.	➤ Her gün temiz iş kıyafeti giyiniz.
Saldırgan hastanın taşınması	
➤ Hastayı omurga tahtasına alınız.	
➤ Faraş sedyeyi, hastanın üzerine ters bir şekilde yerleştiriniz.	➤ Sedyenin ayakucu, hastanın yüz kısmına gelmelidir. ➤ Hastanın yüzünü, çarşaf, havlu vb. ile destekleyiniz.

➤ Hasta emniyet kemerlerini bağlayınız.	➤ Öncesinde ve nakil sırasında hastanın saldırgan tutumunu tahrik edebilecek herhangi bir söz sarfetmeyiniz.
Özürlü hastanın taşınması	
➤ Ortopedik özürlü hastanın deformitesini destekleyen pozisyonda stabilize ediniz.	
➤ Sedyenin emniyet kemerlerini bağlayınız.	➤ Sedyenin yan korkuluklarını kaldırınız.
➤ Yavaş, basitçe ve doğrudan hasta ile konuşunuz.	➤ Konuşma özürlü hasta ile yazılı ya da işaret mesajları ile iletişim kurunuz.
Çocuk hastanın taşınması	
➤ Ebeveynin yanında olmasına izin veriniz.	➤ Ebeveynin kucağında taşınmasına izin veriniz. ➤ Çocuğun sevdiği bir oyuncuğı yanına alınız.
➤ Sedyenin baş tarafını kaldırınız.	
➤ Gövdenin altına tampon yerleştiriniz.	
➤ Vücut ısını koruyunuz.	
➤ Ambulans ekipmanını çocuklara uygun kullanınız.	
Gebe hastanın taşınması	
➤ Gebe hastaya, sol yan pozisyon veriniz.	➤ Sağ kalça altına destek yerleştirip 15 derece kadar sola doğru yatırınız.
➤ Sedyenin ayakucunu kaldırınız.	
Yaşlı hastanın taşınması	
➤ Yaptığınız her işlemi anlatınız.	
➤ Açık ve net konuşunuz.	➤ İletişimde sabırlı olunuz.
➤ Yavaş ve tedbirli olunuz.	➤ Ani hareket ettirmeyiniz.
➤ Vücut ısını koruyunuz.	

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Solunum sıkıntısı veya göğüs ağrısı olan hasta taşınırken sedyeye hangi pozisyon verilmelidir?
A) Sedyeye düz olmalıdır.
B) Sedyenin baş tarafı 60 derece yükseltilir.
C) Trandelenburg pozisyonu verilir.
D) Sedyenin ayak ucu 35–40 derece yükseltilir.
E) Sedyenin ayak ucu aşağı indirilir.
2. Aşağıdakilerden hangisi, bulaşıcı hastalığı olan hastanın taşınmasında alınacak önlemlerden değildir?
A) Hasta için kullanılan malzemeler tek kullanımlık olmalıdır.
B) Mümkünse hastaya maske takılmalıdır.
C) Cerrahi maske ve koruyucu gözlük takılmalı, koruyucu önlük giyilmelidir.
D) Hasta naklinden önce ambulansın içi dezenfekte edilmelidir.
E) Gerekli olmayan ekipman ambulansın dışına çıkarılmalıdır.
3. Aşağıdakilerden hangisi, saldırgan hastanın taşınması sırasında yapılan uygulamalardan değildir?
A) Hasta, omurga tahtasına alınır.
B) Faraş sedye, hastanın üzerine ters bir şekilde yerleştirilir.
C) Faraş sedyenin baş kısmı, hastanın yüz kısmına gelmelidir.
D) Hastanın yüzü, sedyeden zarar görmemesi için çarşaf, havlu vb. ile desteklenmelidir.
E) Sedyenin emniyet kemerleri bağlanır.
4. Gebe hasta, hangi pozisyonda taşınmalıdır?
A) Sol yan pozisyonda.
B) Sırt üstü pozisyonda.
C) Yüzüstü pozisyonda.
D) Şok pozisyonunda.
E) Oturur ya da yarı oturur pozisyonda.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Bu modül kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri **Evet** ve **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Güvenlik önlemlerini aldınız mı?		
2. Hastanın bilincini ve ABC'sini değerlendirdiniz mi?		
Omuzdan destek verme		
1. Hastanın, sağlam tarafına geçtiniz mi?		
2. Hastanın kolunu omzunuza aldınız mı?		
3. Hastayı belinden desteklediniz mi?		
4. Hasta ile aynı hizada yürüdünüz mü?		
Koltuk altından ya da ayak bileklerinden tutarak sürükleme		
1. Hastanın ellerini önde birleştirdiniz mi?		
2. Hastanın baş ya da ayak tarafına geçtiniz mi?		
3. Hastanın koltuk altından ya da ayak bileklerinden tutup geriye doğru sürüklediniz mi?		
İtfaiyeci yöntemi ile sürükleme		
1. Hastayı, sırtüstü yatırdınız mı?		
2. Her iki diz, hastanın yan taraflarında yere temas edecek şekilde durdunuz mu?		
3. Hastanın el bileklerini birleştirdiniz mi?		
4. Bağlanan bilekleri, boynunuzdan geçirdiniz mi?		
5. Diz ve elleriniz üzerinde hastayı, ileriye doğru sürüklediniz mi?		
Kucakta taşıma		
1. Hastanın yanına yaklaşarak bir diziniz yerde olacak şekilde durdunuz mu?		
2. Hastanın dizleri altından ve sırtından tuttunuz mu?		
3. Ağırlığı kalça ve dizlerinize vererek ayağa kaldınız mı?		
Sırtta taşıma		
1. Sırtınızı hastaya dönük olarak çömeldiniz mi?		
2. Hastaya, kollarını boynunuzdan dolmasını söylediniz mi?		
3. Ağırlığı kalça ve dizlerinize vererek ayağa kaldınız mı?		
İtfaiyeci yöntemi ile omuzda taşıma		
1. Dizlerinizi bükerek hastanın önünde hafif eğik pozisyonda durdunuz mu?		
2. Kolunuzu hastanın iki bacağı arasından geçirip dizinden kavradınız mı?		
3. İyice çömelerek hastanın gövdesini omzunuza yerleştirdiniz mi?		
4. Ağırlığı kalça ve dizlerinize vererek ayağa kaldınız mı?		

Yüzüstü yatan hastayı sırtüstü çevirme		
1. Hastanın yan tarafına diz çökerek durdunuz mu?		
2. Hastanın başını tuttunuz mu?		
3. Diğer elinizi, yer ile hastanın göğüs hizasına yerleştirdiniz mi?		
4. Bir hamlede hastayı sırt üstü çevirdiniz mi?		
Altın beşik taşıma		
1. İki kişi karşılıklı durup el bileklerinden tuttunuz mu?		
2. Hastayı kenetlenmiş ellerinizin üzerine oturtunuz mu?		
Teskereci yöntemi		
1. Hastanın ellerini önde birleştirdiniz mi?		
2. Hastanın baş tarafında durup koltuk altlarından ellerinizi geçirip önde birleştirdiniz mi?		
3. Hastayı, komutla aynı anda yerden kaldırdınız mı?		
Ana sedyenin kullanımı		
1. Şiltenin üzerine kılıf geçirdiniz mi?		
2. Sedyeyi platformdan indirdiniz mi?		
3. Sedyeyi indirdiniz mi?		
4. Sedyenin üst kısmını ayırdınız mı?		
5. Sedyenin ana çerçevesini tutarak yukarı doğru kaldırdınız mı?		
6. Sedyenin baş ve ayak tarafını yükselttiniz mi?		
7. Yan korkulukları kaldırıp indirdiniz mi?		
8. Sedyeyi, fren mekanizması ile yere sabitlediniz mi?		
9. Hasta emniyet kemerlerini taktınız mı?		
10. Serum askılığı, tüp taşıyıcı ve kol desteğini taktınız mı?		
11. Sedyeyi ambulansa yerleştirdiniz mi?		
Kombinasyon sedyenin kullanımı		
1. Sedyeyi düz konuma getirdiniz mi?		
2. Sedyeye sandalye şekli verdiniz mi?		
3. Tekerlerin hizasındaki kilit sistemini kapattınız mı?		
4. Hasta emniyet kemerlerini taktınız mı?		
Faraş sedyenin kullanımı		
1. Sedyeyi düz konuma getirdiniz mi?		
2. Sedyenin uzunluğunu hastanın boyuna göre ayarlayıp sabitlediniz mi?		
3. Sedyenin baş ve ayak ucundaki kilidi açtınız mı?		
4. Sedyeyi hastanın altına yerleştirdiniz mi?		
5. Sedyeyi birleştirip kilitlediniz mi?		
6. Hasta emniyet kemerlerini taktınız mı?		
Vakum sedyenin kullanımı		
1. Valfin dönen kapağını sıkıştırdınız mı?		
2. Sedyenin içindeki granülleri eşit dağıttınız mı?		

3. Pompayı valfe takarak bir miktar hava çektiniz mi?		
4. Hastayı vakum sedye üzerine aldınız mı?		
5. Sedyeyi hastaya sarıp emniyet kemerlerini bağladınız mı?		
6. Sedyeye içerisindeki havayı pompa ile vakumladınız mı?		
7. Valfin kapağını kapattınız mı?		
Karşılıklı durup kaldırma tekniği		
1. İki kişi, hastanın göğüs hizasında karşılıklı durup kollarını hastanın sırtının altına yerleştirdiniz mi?		
2. Hastayı komutla kaldırdınız mı?		
3. Komutla ayağa kalkıp sağ ayakla başlayarak sedyeye doğru yürüdünüz mü?		
Kaşık tekniği		
1. Üç kişi, hastanın bir tarafında bir diziniz yerde olacak şekilde durdunuz mu?		
2. Ellerinizi hastanın baş ve omuz, sırt ve uyluk, diz ve ayak bileklerinin altına yerleştirdiniz mi?		
3. Hastayı komutla dizinizin üzerine yerleştirdiniz mi?		
4. Hastayı komutla kendinize doğru çevirdiniz mi?		
5. Komutla ayağa kalkıp sağ ayakla başlayarak sedyeye doğru yürüdünüz mü?		
Köprü tekniği		
1. Hastanın baş tarafına geçtiniz mi?		
2. Hastayı baş, omuz, pelvis ve dizlerin altından tuttunuz mu?		
3. Komut ile hastayı kaldırdınız mı?		
4. Sedyeyi hastanın altına gelecek şekilde yerleştirdiniz mi?		
5. Hastayı komutla sedye üzerine yerleştirdiniz mi?		
6. Hasta emniyet kemerlerini bağladınız mı?		
İki kişi ile sedye taşıma		
1. Baş ve ayak tarafına geçip sedyenin uçlarından tuttunuz mu?		
2. Sedyeyi kaldırdınız mı?		
3. Öndeki taşıyıcı sağ, arkadaki sol ayak ile yürümeye başladınız mı?		
Dört kişi ile sedye taşıma		
1. İkişer kişi sedyenin baş ve ayak tarafına geçip sedyenin uçlarından tuttunuz mu?		
2. Sedyeyi kaldırdınız mı?		
3. Sedyenin sol tarafındakiler sol; sağ tarafındakiler sağ adımla yürümeye başladınız mı?		
Bulaşıcı hastalığı olan hastanın taşınması		
1. Eldiven giydiniz mi?		
2. Cerrahi maske ve koruyucu gözlük takıp koruyucu önlük giydiniz mi?		
3. Gereksiz ekipmanı ambulandan çıkardınız mı?		

4. Çarşaf, yastık kılıfı vb. malzemeyi tek kullanımlık kullandınız mı?		
5. Tek kullanımlık malzemeleri tıbbi atık çöpüne attınız mı?		
6. Hasta naklinden sonra sterilize edilmesi gereken malzemeleri paketleyip ilgili birime verdiniz mi?		
7. Hasta naklinden sonra ambulansın içini dezenfekte ettiniz mi?		
8. Ellerinizi, antibakteriyel sabun ile fırçalayarak yıkadınız mı?		
9. Hasta naklinden sonra vücut banyosu yaptınız mı?		
Saldırgan hastanın taşınması		
1. Hastayı omurga tahtasına aldınız mı?		
2. Faraş sedyeyi, hastanın üzerine ters bir şekilde yerleştirdiniz mi?		
3. Hasta emniyet kemerlerini bağladınız mı?		
Özürlü hastanın taşınması		
1. Ortopedik özürlü hastanın deformitesini destekleyen pozisyonda stabilize ettiniz mi?		
2. Sedyenin emniyet kemerlerini bağladınız mı?		
3. Yavaş, basitçe ve doğrudan hasta ile konuştunuz mu?		
Çocuk hastanın taşınması		
1. Ebeveynin yanında olmasına izin verdiniz mi?		
2. Sedyenin baş tarafını kaldırdınız mı?		
3. Gövdenin altına tampon yerleştirdiniz mi?		
4. Vücut ısısını korudunuz mu?		
5. Ambulans ekipmanını çocuklara uygun kullandınız mı?		
Gebe hastanın taşınması		
1. Sol yan pozisyon verdiniz mi?		
2. Sedyenin ayakucunu kaldırdınız mı?		
Yaşlı hastanın taşınması		
1. Yaptığımız her işlemi anlattınız mı?		
2. Açık ve net konuştunuz mu?		
3. Yavaş ve tedbirli oldunuz mu?		
4. Vücut ısısını korudunuz mu?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise bir sonraki modüle geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1'İN CEVAP ANAHTARI

1	B
2	B
3	D
4	A
5	E

ÖĞRENME FAALİYETİ 2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	C
2	D
3	B
4	A
5	C

ÖĞRENME FAALİYETİ 3'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	C
3	A
4	B

ÖĞRENME FAALİYETİ 4'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	B
2	D
3	C
4	A

KAYNAKÇA

- Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, **Acil Hekimliği Sertifika Programı Temel Eğitim Kitabı**, Yayın No 692, Onur Matbaacılık, 2006.
- SOFUOĞLU Turhan, Okan EROL, Hakan TOPAÇOĞLU, **Ambulans Ekipleri Standardizasyonu**, AAHD, İzmir, 2009.
- ŞELİMEN Deniz, Ayhan ÖZŞAHİN, Aysel GÜRKAN, Korhan TAVİLOĞLU, **Hemşire Tekniker ve Teknisyenlere Yönelik Travma ve Resüsitasyon Kursu Kitabı**, Kuban Matbaacılık Yayıncılık, Ankara, 2008.
- TAVİLOĞLU Korhan, Cemalettin ERTEKİN, Recep GÜLOĞLU, **Travma ve Resüsitasyon Kursu**, Logos Yayıncılık, İstanbul, 2006.
- www.ankara112.gov.tr